

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Radošums un uzņēmējdarbība krīzes pārvarēšanai" (pašiniciatīvas atzinums)

(2011/C 48/09)

Ziņotāja: **SHARMA kdze**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2010. gada 18. februārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Radošums un uzņēmējdarbība krīzes pārvarēšanai".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2010. gada 1. septembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 465. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 15. un 16. septembrī (15. septembra sēdē), ar 109 balsīm par, 2 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Priekšvārds: "Tilts".

Lai pārvarētu finanšu krīzi un risinātu ar bezdarbu, nabadzību, nevienlīdzību, globalizāciju un klimata pārmaiņām saistītās problēmas, Eiropai jāpānāk, ka tās iedzīvotāji ir atvērti jaunam domāšanas veidam.

1.1. Šajā atzinumā aplūkota **radošuma un uzņēmējdarbības** kā krīzes pārvarēšanas mehānisma pievienotā vērtība un galvenā uzmanība pievērsta ieguldījumiem **cilvēkkapitālā**, nostiprinot un veicinot **uzticēšanos saviem spēkiem ("es varu")**.

1.2. Uzņēmējdarbība Eiropā parasti tiek saistīta ar uzņēmumu dibināšanu, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, privāttuzņēmumu un sociālo uzņēmumu sektoru. "**Uzņēmējdarbība ir indivīda spējas pārvērst idejas rīcībā**", un tāpēc tās vērtību sabiedrībai, jo īpaši krīzes laikos, nedrīkst novērtēt par zemu vai nieievērot nemaz. Uzņēmējdarbība nozīmē

- radošumu, inovāciju un riska uzņemšanos,
- spēju plānot un vadīt projektus, lai sasniegtu izvirzītos mērķus,
- atbalstu ikdienas dzīvē mājās un sabiedrībā,
- darba ņēmēju izpratni par sava darba lauku,
- spēju prast izmantot iespējas,
- pamatu, kas vajadzīgs konkrētākām prasmēm un zināšanām, lai uzsāktu sociālu vai saimniecisku darbību ⁽¹⁾.

2. Secinājumi un ieteikumi.

2.1. Šā atzinuma mērķis ir apzināt veidus, kā novērtēt un realizēt Eiropas iedzīvotāju potenciālu. Atzinumā izmantota visaptveroša pieeja, lai radītu iespējas lielākam cilvēku skaitam neatkarīgi no vecuma, dzimuma, rases, spējām vai sociālajiem apstākļiem. Ņemot vērā iepriekš teikto, īpašās reģionu, valstu un Eiropas programmās, kuru mērķis ir veicināt *radošumu un uzņēmējdarbību*, jāpievērš uzmanība nelabvēlīgā stāvoklī esošām grupām, lai sabiedrībā mazinātu nevienlīdzību.

2.2. Atzinumā aplūkoti šādi jautājumi:

- kā saglabāt Eiropas daudzveidību, vienlaikus to pārveidojot par kopīgu identitātes sajūtu,
- kā Eiropa var radīt LABVĒLĪGUS PRIEKŠNOSACĪJUMUS un mudināt tās iedzīvotājus darboties,
- kā izveidot lepnu, mērķtiecīgu un uz vērtībām balstītu Eiropu, kuras iedzīvotāji darbojas kā vēstnieki un augstu vērtē savus sasniegumus.

2.3. EESK atzīst, ka pēc finanšu krīzes jāstimulē darba vietu radīšana un jāveido veselīgas un ilgtspējīgas dalībvalstu ekonomikas. Lai augstas kvalitātes darbaspēks būtu starptautiski konkurētspējīgs, nepieciešama kvalitatīva uzņēmējdarbība, kā arī ieguldījumi publiskajā un privātajā sektorā. Uzņēmējdarbība ir viens no instrumentiem, kā risināt minēto jautājumu, un pamats, kas dod reālas cerības uz sekmīgu iznākumu visām sabiedrības grupām, kā arī palīdz Eiropai veidot dinamiskāku identitāti.

⁽¹⁾ COM(2005) 548, pielikuma 7. punkts.

2.4. Stratēģijā "Eiropa 2020" paredzētas tematiskas un mērķorientētas vadīnīatīvas šādās prioritārās jomās:

- vērtību radīšana, izaugsmes pamatā liekot zināšanas;
- iespēju radīšana cilvēkiem aktīvi piedalīties iekļaujošās sabiedrībās. Jaunu prasmju apgūšana, radošuma un inovācijas veicināšana, uzņēmējdarbības kompetenču attīstīšana un vienkārša pāreja no vienas darba vietas uz citu būs noteicoši faktori pasaulē, kas piedāvās lielāku darba vietu skaitu apmaiņā pret lielākām piemērošanās spējām;
- konkurētspējīgas, savstarpēji saistītas un videi nekaitīgākas ekonomikas veidošana.

2.5. Krīze rada iespēju attīstīt jaunus attīstības, izaugsmes un pārvaldības modeļus. Lai veiktu pārmaiņas, liela nozīme ir uzlabotiem un saskaņotiem pamatnoteikumiem, un tas paver iespēju sociālajiem partneriem un pilsoniskajai sabiedrībai sniegt ieguldījumu, piedāvājot praktiskus un taustāmus risinājumus.

2.6. Ja ĪSTENOTU turpmāk minētos vienkāršos un īstenojamos ieteikumus, Eiropa varētu izveidot LABVĒLĪGU vīdi un tādējādi ātri vien pilnībā izmantot savu cilvēkkapitālu.

10 galvenie stūrakmeņi pārmaiņu panākšanai

1. REDZĒJUMS — vienots redzējums Eiropai;
2. IZGLĪTĪBA — uzņēmības sekmēšana;
3. MOBILITĀTE — iespēju radīšana organizētām mācībām;
4. RISKA APZINĀŠANĀS — nepatīkas pret risku mazināšana Eiropas sabiedrībā;
5. STIMULĒŠANA — uzņēmējdarbības gara rosināšana;
6. ATBILDĪBA par Eiropas projektiem;
7. KOPIENA — aktīva pilsoniskuma veicināšana;
8. ĪSTENOŠANA — uzņēmējdarbībai un MVU paredzētu pasākumu īstenošana;
9. APSPRIEŠANĀS — platforma diskusijām ar ieinteresētajām personām;
10. VEICINĀŠANA — jaunas kultūras veicināšana plašsaziņas līdzekļos un ar vēstnieku palīdzību.

2.7. Minētos ieteikumus nedrīkst uzdot pildīt vienai ieinteresētajai personai, atbildība par to īstenošanu ir jāuzņemas visām

ieinteresētajām pusēm. Strauji mainīgajā un sarežģītajā pasaulē indivīdiem vajadzīgas jaunas spējas un prasmes, kā izvairoties no atstumtības. Ar sociālo dialogu iespējams panākt pārmaiņas, kas nepieciešamas, lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus un attīstītu ilgtspējīgu uzņēmējdarbību. Eiropā jāiedibina tradīcija, kas pavērtu iespējas indivīdu un organizāciju uzņēmējdarbības iniciatīvām.

2.8. Vērtība, ko Eiropa gūs no ieguldījumiem uzņēmējdarbības veicināšanā:

Ja es tev dodu 1€ un tu dod man 1€, tad mums katram ir 1€,

taču, ja es tev dodu 1 ideju un tu man dod 1 ideju, tad mums kopā ir 2 idejas.

Uzņēmējdarbība Eiropā = 500 miljoni iedzīvotāju + 500 miljoni ideju + 500 miljoni darbību.

Cik daudzas no šīm idejām varētu mums palīdzēt pārvarēt krīzi?

3. Šodienas Eiropa.

3.1. Eiropa 2008. gadā tika ierauta finanšu krīzē, kas sākās ASV, taču radīja nopietnas ekonomiskās un sociālās sekas sabiedrībai. Krīzes iemesli ir plaši dokumentēti, un vidējā termiņā un ilgtermiņā Eiropa ir viena no visvairāk skartajām pasaules daļām.

3.2. Eiropas Savienībā 2010. gadā bez darba ir vairāk nekā 20 miljoni cilvēku. Lielāko daļu no šī neizmantojamo cilvēkkapitāla veido jaunieši, sievietes, gados vecāki daba ņēmēji, imigranti un citas neaizsargātākās sabiedrības grupas. Ne publiskais sektors, kam jātiek galā ar lieliem deficītiem, ne lielie uzņēmumi, kuriem jārīsinā krīzes un globalizācijas radītās problēmas, vieni paši nespēs īstermiņā izveidot tik daudz darba vietu. Mīts, ka Eiropas Savienībai būs iespējams strauji atgriezties pie spēcīgas izaugsmes, nav reāls, ja vien netiks veiktas strukturālas pārmaiņas, jo bezdarbs galvenokārt ir strukturāla problēma, nevis ekonomikas ciklu rezultāts.

3.3. Eiropas Savienībai galvenā uzmanība jāpievērš ekonomikai, ilgtspējīgai uzņēmējdarbībai, nodarbinātībai un sociālajai politikai, taču globalizācijas process tāpēc neapstāsies, lai pagaidītu, kamēr Eiropa sasniegs minētos mērķus, neraugoties uz to, ka tā var sniegt lielu ieguldījumu citu valstu attīstībā. Eiropas dimensija sniedz iespēju īstenot pieredzes apmaiņu, un tā ir instruments spēcīgākas Eiropas identitātes veidošanai gan Eiropā, gan ārpus tās robežām.

3.4. Šobrīd Eiropu veido 27 talantīgas, vienotas un produktīvas dalībvalstis, kuru kaimiņvalstis dedzīgi vēlas pievienoties Eiropas Savienībai. Eiropai ir daudz stipro pušu — miers, stabilitāte, daudzveidība, tiesību sistēma, laba pārvaldība un solidaritāte. Eiropa ar lielu cieņu izturas pret sociālajām vērtībām un savām teritorijām. No ekonomikas viedokļa raugoties, Eiropā ir 500 miljonu iedzīvotāju liels tirgus, un tās uzņēmumiem ir labs izaugsmes potenciāls.

3.5. Pašreiz ir tas brīdis, kad Eiropai pilnībā jāizmanto savs kolektīvais spēks.

4. Uzņēmējdarbība — Eiropas stiprā puse un viens no krīzes pārvarēšanas mehānismiem.

4.1. Uzņēmējdarbība nozīmē labklājības radīšanu, lai Eiropa spētu pārvarēt krīzi. Lisabonas līgumā atzīta uzņēmējdarbība un ekonomikas dalībnieku daudzveidība, un šobrīd ir jāatrod jaunas iespējas, kā veidot ilgtspējīgu uzņēmējdarbību, kas būtu galvenais izaugsmes virzītājspēks Eiropas konkurētspējas saglabāšanai.

4.2. Tas nozīmē jaunu ideju meklēšanu un vajadzīgo stimulu radīšanu, lai veidotu uzticēšanos, ticamību un pastāvīgu izaugsmi nākotnē. Pateicoties labklājībai, būs iespējams veicināt ieguldījumus izglītībā, darba vietās, prasmēs, produktivitātē, veselības aizsardzībā un sociālo apstākļu uzlabošanā, jo uzņēmējdarbība, radošums un inovācija ir galvenie instrumenti, kas ļauj progresēt sabiedrībai.

4.3. Pētniecības, teorētiskā, empīriskā un praktiskā biznesa pieredze ir ļāvusi secināt, ka pastāv nepārprotama saikne starp uzņēmējdarbību un izaugsmi⁽²⁾. Uzņēmējdarbības apvienības, arodbiedrību konfederācijas, starptautiskas attīstības aģentūras, Pasaules Banka, Starptautiskā Darba organizācija, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, kā arī nevalstiskās organizācijas atbalsta uzņēmējdarbības veicināšanu kā galveno instrumentu izaugsmes un attīstības sekmēšanai, nabadzības apkarošanai un sociālajai iekļaušanai. Daudzos EESK atzinumos pausti ieteikumi atbalstīt uzņēmējdarbības garu sabiedrībā, un daudzās dalībvalstīs pastāv paraugprakses piemēri saistībā ar uzņēmējdarbību.

4.4. Visā pasaulē uzņēmējdarbība ir atzīta par inovācijas, ieguldījumu un pārmaiņu dzinējspēku, un tāpēc tai ir būtiska nozīme, lai pārvarētu pašreizējos ekonomikas apstākļus, ko raksturo augsta nedrošības pakāpe. Šajā kontekstā viens no

mehānismiem, kā atrisināt problēmas un turpmāk balstīties uz jaunām idejām, ir atzīt pateicoties uzņēmējdarbībai iegūtās prasmes un kompetences.

4.5. Ekonomiskā izaugsme Eiropas Savienībā vienmēr ir gājusi roku rokā ar spēcīgu atbalstu sociālajai dimensijai, un ir jāturpina ikdienas dzīvē iesaistīt arī uzņēmējdarbību. Bez ekonomikas tas attiecas uz šādām jomām:

— uzņēmējdarbība veicina sociālo iekļaušanu un nabadzības samazināšanu, “jo sabiedrība ir inovācijas analīzes centrā”⁽³⁾ un pārveido idejas, paņēmienus un iestādes;

— vides aizsardzībā galvenā uzmanība ir pievērsta ilgtspējīgiem enerģijas avotiem un jautājumam par pielāgošanos klimata pārmaiņām, un tas radīs jaunas darba metodes, ļaus darba vietām kļūt videi nekaitīgākām un radīs jaunas, vidi nepie-sārņojošas darba vietas un tehnoloģijas;

— tūrismam, reģenerācijai un migrācijai, tostarp lauku un mazāk attīstītu reģionu atjaunošanai būs nepieciešami uzņēmējdarbības pasākumi, lai radītu darba vietas un veiktu izmaiņas infrastruktūrā, it sevišķi tādās nozarēs kā pilsētu atjaunošana, lauksaimniecība, mežsaimniecība, salu⁽⁴⁾ un lauku tūrisms;

— izglītībā izmanto radošumu, lai apzinātu attiecīgos dzinējus, kas mudina meklēt zināšanas, tādējādi panākot cilvēku iesaistīšanos zināšanu apguvē visos līmeņos un vecumos;

— veselības aprūpes jomā izmanto jaunus darba paņēmienus un tehniku, lai radītu optimālu vidi medicīniskās aprūpes sniegšanai, pētījumu veikšanai, kā arī medikamentu un ārstēšanas nodrošināšanai;

— ņemot vērā demogrāfiskās attīstības tendences, būs vajadzīga sociālās politikas pielāgošana, jauni un radoši risinājumi ar infrastruktūru, pakalpojumiem, darbu, ģimeni un sociālo aizsardzību saistītos jautājumos;

— NVO darbības jomas, tostarp informatīvie pasākumi un apmācības projekti, ir efektīvas un novatoriskas, un vairākās nozarēs tām vajadzīgi jauni sabiedrības problēmu risinājumi;

⁽²⁾ Audretsch, D. B. and R. Thurik (2001): “Linking Entrepreneurship to Growth”, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2001/2, OECD Publishing. doi: 10.1787/736170038056.

⁽³⁾ EUCIS-LLL (Eiropas Pilsoniskās sabiedrības forums par mūžizglītību), Barselona, 2010.

⁽⁴⁾ Bornholmas sala Dānijā.

— būs vajadzīgi risinājumi, lai ierobežota budžeta līdzekļu apstākļos nodrošinātu, ka publiskais sektors darbojas tikpat labi kā līdz šim un pat uzlabo savu darbību.

4.6. Ikviens no mums ir talantīga un radoša personība ar uzņēmību, kas tiek stiprināta, ja vide ir uzņēmējdarbībai labvēlīga. Būtiski ir galveno uzmanību pievērst indivīdam, vienlaikus ievērojot arī daudzveidību, jo atstumtība un diskriminācija rada graužošu lejupejošu spirāli, kas saasina iespēju nevienlīdzību, proti, jo mazāk cilvēks realizē savu potenciālu, jo zemāka ir viņa motivācija sevi attīstīt.⁽⁵⁾ It sevišķi Eiropā šobrīd tas varētu pavērt iespējas jauniem risinājumiem, lai mazinātu lielo skaitu cilvēku, kuriem ir zema kvalifikācija un kas ir bez darba. Turklāt daudzveidīga pieeja var palīdzēt radīt iespējas lielākam skaitam cilvēku neatkarīgi no vecuma, dzimuma, rases, spējām vai sociālajiem apstākļiem.

4.7. Jebkurā dzīves jomā vairāki apvienoti faktori nodrošina proaktīvas vides izveidošanu, kas ļauj gūt panākumus jebkurā dzīves jomā, tostarp krīzes pārvarēšanā:

— skaidrs REDZĒJUMS apvienojumā ar izpildāmu UZDEVUMU un sasniedzamiem MĒRĶIEM;

— PROJEKTS, kura pamatā ir KOPIĢS MĒRĶIS VAI KOPIĢA IDENTITĀTE;

— UZMANĪBAS KONCENTRĒŠANA un UZTICĒŠANĀS SAVIEM SPĒKIEM ("ES VARU");

— VADĪBA, kas veicina gan individualitāti, gan arī stabilas kopīgās VĒRTĪBAS.

5. 10 GALVENIE STŪRAKMEŅI — iespējamo pasākumu saraksts, lai radītu labvēlīgu vidi.

Izaugsme nerodas vakuumā; tai vajadzīgi līdzīgi domājoši cilvēki, sadarbības tīkli un ieinteresētās personas. Visbeidzot sabiedrības, darba vietas un ģimenes tradīcijas rada labvēlīgu vidi indivīdu un organizāciju uzņēmējdarbībai, tostarp tās veicina darba vietu radīšanu, dibinot mazos uzņēmumus, un palielina kvalificētu darba ņēmēju piedāvājumu. Ieinteresētajām pusēm — darba devējiem, arodbiedrībām, nevalstiskajām organizācijām, publiskajam sektoram un lēmumu pieņēmējiem — būs jāapvienojas, lai panāktu pārmaiņas kultūrā un VISIEM

noderīgas "uzņēmējdarbības kultūras" izveidošanu, lai tā ne tikai palīdzētu pārvarēt krīzi, bet arī risinātu planētas ilgtermiņa problēmas.

5.1. Jādara zināms **vienots, skaidrs Eiropas redzējums**⁽⁶⁾, kas ietver stratēģiju un konkrētus mērķus. Tam jāietver politiskā vadība apvienojumā ar atbildību, pienākuma apziņu un reālās dzīves izpratni. Jānodrošina impulss vienotā tirgus projektam un tas jāpabeidz, jo no tā visi gūs ekonomisku labklājību, lielāku mobilitāti, jaunas prasmes, uzņēmējdarbības iespējas un plašāku izvēli. Ikvienā politikas jomā jāiekļauj visiem pieejama uzņēmējdarbība.

5.2. Vadītājiem vēl arvien jāizrāda patiens atbalsts **uzņēmējdarbības izglītības** iekļaušanai mācību un mūžizglītības programmās **Eiropā**. Augstu jānovērtē uzņēmības veicināšana, kā arī radošuma un uzņēmējdarbības nozīmība, nejaucot tos ar komercdarbību vai peļņas gūšanu. Radošumu attīsta zināšanu apguve formālajās un neformālajās izglītības sistēmās. Pedagoģiem ir jābūt pilnībā iesaistītiem, lai nodrošinātu atbilstīgas informācijas sniegšanu. Skolotāji, iespējams, neatbalsta šauru uzņēmējdarbības definīciju, kā tas ir, piemēram, attiecībā uz jaunu uzņēmumu dibināšanu, un drīzāk atbalsta plašāku pieeju, kas nodrošina dzīvē noderīgas pamatzināšanas. Lai skolēnu klasi iepazīstinātu ar "uzņēmējdarbības garu", aktivitāšu un mācību procesa izstrādē var izmantot t.s. "uzņēmējdarbības kāpnes" jeb pastāvīga uzņēmējdarbības gara veicināšanu visos izglītības sistēmas posmos⁽⁷⁾.

5.2.1. Skolotājiem vajadzīgas modernas metodes, eksperimentālas mācību pieejas un paņēmieni, kā audzēkņiem pasniegt mūsdienu zināšanas un tehnoloģijas, kas atspoguļo globalizāciju. Skolotājiem jāapzinās sava veicināšanas loma, kas izpaužas, palīdzot skolēniem kļūt neatkarīgākiem un uzņemties iniciatīvu par mācību procesu. Efektīva pedagoģu apmācība, paraugprakses apmaiņa un sadarbības tīkli⁽⁸⁾, kā arī metodes un instrumenti skolotājiem var palīdzēt pielāgoties visām mācīšanas metodēm. Lai sekmētu zināšanu nodošanu, noderīgas var būt partnerības ar darba devējiem, arodbiedrībām un nevalstiskajām organizācijām.

⁽⁶⁾ Iedzīvotājiem jāapzinās šādi aspekti:

- I. Eiropas redzējums: Eiropas Savienotās valstis, kas ciena visas kultūras un valodas un ir atvērtas pasaulei.
- II. Eiropas spēks: kopējas miera telpas izveidošana pēc gadsimtu ilgiem pilsoņu kariem un konfliktiem.
- III. ES — plaukstošs politisks veidojums, kas sniedz maksimāli daudz iespēju indivīdiem un ļauj piepildīt kolektīvus sapņus.
- IV. Būt eiropietim nozīmīgs kopīgas vērtības, galvenokārt individuālo (darbības rādītāji) un kolektīvo vērtību apkopojums.
- V. ES iedzīvotāja ieguvumi: iespēja izmantot ES dimensiju kultūras, ekonomikas un zinātnes ziņā, lai attīstītu indivīda prasmes un celtu kvalifikāciju savas un citu nākotnes labā.

⁽⁷⁾ OV C 309, 16.12.2006., 110. lpp.

⁽⁸⁾ Eiropas Komisija: "Towards greater cooperation and coherence in entrepreneurship education", 2010. gada marts.

⁽⁵⁾ Hillman, 1997.

5.3. **Organizētas mācību mobilitātes iespēju radīšana** jāklūst par ierastu lietu Eiropas iedzīvotāju ikdienā. Piekļuve mācībām ir noteicošais faktors, lai panāktu sociālo iekļaušanu, politisko līdzdalību un pilsoņu pienākumu pildīšanu⁽⁹⁾. EESK varētu uzsākt vērienīgu iniciatīvu par 21. gadsimta ES izglītības programmu, ko apspriestu ar ieinteresētajām pusēm un vēlāk iesniegtu ES lēmumu pieņēmējiem.

5.3.1. Zināšanu trīsstūrim (pētniecībai, izglītībai un inovācijai) ir būtiska loma izaugsmes un nodarbinātības veicināšanā nākotnē. *Erasmus, Leonardo, Socrates* un citām programmām jābūt pieejamām visiem — jāsamazina šķēršļi to izmantošanai, kā arī radītais administratīvais slogs, un tajās jābūt iekļautiem atbilstošiem stimuliem, kas veicina dalību. EESK iesaka ieviest *Europass*, kurā tiktu reģistrētas visas Eiropā absolvētās mācību nodarbības.

5.4. Lai izveidotu ražīgu sabiedrību, jākoncentrējas uz to, lai **mazinātu eiropiešu nepatiku pret risku** un veidotu uzņēmības pilnu attieksmi ("es varu") apvienojumā ar izvērtēta riska kultūru. Ieguldot apzinātus centienus, lai mazinātu šobrīd Eiropā valdošo negatīvo neizdošanās kultūru, jāveicina ieguvumi un priekšrocības, ko sabiedrība gūst no radošuma un inovācijas.

5.4.1. Jāapsver inovatīvi līdzekļu piesaistes mehānismi. Tie varētu būt mikrokredīta mehānismi (*PROGRESS, ESF, JASMINE, JEREMIE*, kā arī Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogramma) un mikroaizdevumi krājaizdevu sabiedrībām un vietējiem projektiem⁽¹⁰⁾. Ar minētajiem instrumentiem varētu atbalstīt ne tikai uzņēmējus, bet arī vietējā līmeņa un attīstības iniciatīvu, jo īpaši NVO īstenoto iniciatīvu, ilgtspēju.

5.4.2. Pašreizējie instrumenti inovācijas veicināšanai jāpieļāgo, lai tie atspoguļotu pārmaiņas inovācijas tendencēs (jauninājumi, kas orientēti uz pakalpojumiem un lietotājiem). Zināšanu pārveidošanu par realizējamu produkciju var paātrināt, kontrolējot un samazinot sistēmu sarežģītību, palielinot to elastīgumu, atvieglojot sadarbību un paātrinot piekļuvi finanšu līdzekļiem.

5.5. **Mudināt lielus uzņēmumus būt novatoriskiem un stimulēt uzņēmējdarbības garu.** Jānovērtē visu darbinieku zināšanas un talanti, jo darbaspēkam ir augstas praktiskās un

intelektuālās spējas. Jāizstrādā jauni atbalsta instrumenti, lai tādējādi veicinātu kompetenču un sociālo prasmju apzināšanu un to labāku atzīšanu.

5.5.1. Vairāk jāatbalsta un jāmudina nodrošināt darbā iekārtošanas iespējas un mācekļu vietas studentiem un bezdarbniekiem.

5.5.2. Uzņēmējdarbības nosacījumu izstrādāšana, lai dibinātu filiāles, kurās mātes uzņēmums atbalsta, sniedz padomus un piedāvā tirgus iespējas novatoriem, varētu palīdzēt nonākt tirgū jau reģistrētiem, taču vēl nepubliskotiem patentiem. Saistībā ar darba attiecību veidošanu un optimālas darba vides veicināšanu jāapsver pasākumi, kā sniegt atbalstu sociālā dialoga komitejām un sociālajiem partneriem, lai tie veiktu ietekmes novērtējumus un dotu savu ieguldījumu ietekmes novērtējumos par ES nodarbinātības stratēģiju un stratēģiju "Eiropa 2020".

5.6. Lai attaisnotu ieguldījumus, jāveic **Eiropas projektu ilgtermiņa mērķu novērtēšana**. Jāapsver projekta ilgtspēja, sekmīgu sasniegumu laišana tirgū un to izmantošana plašākas sabiedrības labā.

5.6.1. Šim nolūkam varētu izmantot **dažādu paaudžu un vairāku nozaru projektus**, tostarp klasterus, lai vienuviet apkopotu pieredzi un novatoriskas idejas un lai ar darbaudzinātāju/padomdevēju starpniecību dalītos jaunās prasmēs, praktiskā meistarībā, zināšanās un kontaktos. Vides aizsardzības nozīmi var īpaši uzsvērt, veicinot ilgtspējīgas ekonomikas projektus, ko veiktu ekoloģiski domājoši uzņēmēji, kuri apzinās klimata pārmaiņu, energoresursu un fosilo enerģijas avotu izsīkšanu.

5.7. **Jāveicina** Kopienas iniciatīvas un aktīvs pilsoniskums, lai atbalstītu uz Eiropu orientētus projektus, kas vērsti uz sabiedrības labumu un/vai ir vietējā līmeņa ierosināti. Šai sakarā būtu jāņem vērā daudzveidība un visneaizsargātākās sabiedrības grupas, un minētos projektus varētu apvienot ar brīvprātīgu Eiropas sertificēšanas mehānismu uzņēmumu sociālajai atbildībai un ar Kopienas iniciatīvu pārskatīšanas iespējām.

5.8. Cieša apņemšanās īstenot pasākumus ir būtiska, lai sekmētu labvēlīgas vides izveidošanu uzņēmējiem, kuri vēlas dibināt uzņēmumus. Eiropas Savienībā 98 % no visiem uzņēmumiem ir MVU. Ņemot vērā ES tiesiskā regulējuma ilggadējo tradīciju saistībā ar MVU dibināšanu, tas ir jāsauglabā un jāuzlabo⁽¹¹⁾.

⁽⁹⁾ *BIG ISSUE*, ACAF, Spānija.

⁽¹⁰⁾ www.european-microfinance.org (vietējie un sociālās iekļaušanas projekti, kuru pamatā ir uzņēmējdarbības iniciatīvas).

⁽¹¹⁾ MVU bieži tiek uzskatīti par lielāko uzņēmēju grupu, un ieteikumus atbalstīt to izaugsmi ir paudusi gan Eiropas Arodbiedrību konfederācija (EAK), gan Eiropas Amatniecības, mazo un vidējo uzņēmumu apvienība (*UEAPME*), kā arī vairākos atzinumos uz to norādījusi EESK.

- Daudzās dalībvalstīs vēl joprojām trūkst stingra atbalsta **Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akta un principa “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem”** (MVU) īstenošanai, un minētais atbalsts nav pietiekams krīzes situācijā. Jāatvieglo MVU iesaistīšanās un dalība ES projektos un publiskajā iepirkumā, nodrošinot atvērtus tirgus, kas sekmē uzņēmumu skaita palielināšanos. Interaktīvas vides izveidošanu var veicināt, izmantojot biznesa inkubatorus, klasterus, zinātnes un tehnoloģiju parkus un partnerības ar augstākās izglītības iestādēm. Šai ziņā varētu izmantot arī ES līmeņa VIENAS PIETURAS AĢENTŪRU, kas sniegtu informāciju par uzņēmējdarbību visās jomās.
- Uzmanība jāpievērš pašnodarbinātajiem paredzētajai **sociālās drošības sistēmai**, kas ņemtu vērā biznesa pārvaldības īpašos aspektus, it sevišķi maternitāti, bērnu aprūpi un uzņēmuma slēgšanu.
- **Padome ir pieņēmusi ES MVU uzņēmuma statūtus**, lai tādējādi atbalstītu vienotā tirgus projektu un atvieglotu pārrobežu darbību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Šis projekts, kas sākotnēji bija EESK iniciatīva, rada Eiropas identitāti jaunajiem uzņēmējiem.
- **Jāpalielina informētība un vairāk jāatbalsta Erasmus programma jaunajiem uzņēmējiem** ⁽¹²⁾. Jārod risinājumi, kā piesaistīt lielāku skaitu uzņemošo uzņēmumu un novērtēt to ieguldījumu, lai reāli kaut ko panāktu. Piemēram, šiem uzņēmumiem varētu piešķirt “Eiropas uzņēmēja balvu”, ES firmas zīmi vai sniegt iespēju piedalīties pasākumos, kuri gūst plašu ievēriību. Uzņēmēju prasmju atzīšana (atšķirībā no darbinieku prasmju atzīšanas) reti kad ir iespējama, un sabiedrība nenovērtē viņu sniegto ieguldījumu.

5.9. **Izmantot speciālās zināšanas, veidojot platformu debatēm ar ieinteresētajām personām** par ES inovācijas un radošuma gara un kultūras nostiprināšanu. Ieinteresēto personu sadarbības veicināšana ļautu izvirzīt saskaņotus un transversālus politikas ieteikumus par tādiem tematiem kā augstākās izglītības iestāžu un rūpniecības nozaru attiecību uzlabošana, inovācija

komerciālā un nekomerciālā vidē, pētnieku mobilitāte, struktūrfondu izmantošana, pasaules mēroga paraugprakse un priekšnoteikumu radīšana steidzīgu jautājumu risināšanai. Pilsoniskais dialogs, kura mērķis ir sekmēt uzņēmējdarbības garu reģionālajā līmenī, var veicināt tādu Eiropas uzņēmēja kvalifikāciju, kas atbilst 21. gadsimta prasībām.

5.10. **Atbalstīt jaunās kultūras izplatīšanu ar plašsaziņas līdzekļu, vēstnieku sadarbības tīkla un paraugmodeļu palīdzību**. Jāsekmē tāda kultūra, kas atzīst uzņēmējdarbību orientētu domāšanas veidu un atbalsta ierosmes dibināt un attīstīt uzņēmumus, uzņēmējus sociālajā jomā, jauninājumus publiskajā sektorā, radošumu darba vietā, darbības nodošanas plānošanu un darbinieku līdzdalību. Eiropas jaunajai uzņēmējdarbības kultūrai vajadzīga vadība un atbalsts, ko varētu sniegt pārstāvji jeb “vēstnieki”.

6. Krīze ir stimuls, lai Eiropa ne vien apzinātos savu iedzīvotāju potenciālu, bet arī rosinātu viņos uzņēmējdarbības garu un uzņēmējdarbību orientētu domāšanu.

6.1. Šī nebūs vienīgā krīze, ar ko Eiropa saskarsies, un lai nodrošinātu Eiropas gatavību turpmākajiem izaicinājumiem, jārada impulss, kas, izmantojot desmit stūrakmeņus kopā ar tālāk minētajiem pasākumiem, spētu panākt pārmaiņas:

- rīcības plāns,
- Eiropas uzņēmējdarbības darba grupa,
- platforma debatēm ar ieinteresētajām personām,
- Eiropas un G20 sammits par uzņēmējdarbību,
- jauninājumu Eiropa (Eiropa 2020).

6.1.1. EESK kopā ar ieinteresētajām pusēm tuvākajā nākotnē varētu turpināt minēto ideju izstrādi.

Briselē, 2010. gada 15. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības ĢD programma “Erasmus jauniešiem uzņēmējiem”.